

Лариса ЯРОВА,
orcid.org/0000-0001-6817-1787
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри перекладу, прикладної та загальної лінгвістики
Центральноукраїнського державного педагогічного університету
імені Володимира Винниченка
(Кропивницький, Україна) yar.larisa.kdpu@gmail.com

ПЕРЕКЛАДАЦЬКИЙ КОЛОРИТ ЛЕКСИКИ НАЦІОНАЛЬНО-КУЛЬТУРНОГО ЗАБАРВЛЕННЯ

У статті проаналізовано особливості аудіовізуального перекладу лексики з національно-культурним забарвленням, а саме, прецедентних феноменів, що дозволило поглибити знання про їх переклад, оскільки це важливо при навчанні перекладацьких технік, а на сучасному етапі розвитку перекладознавства знання мовних прецедентів актуальні для успішної міжкультурної комунікації.

Мета статті полягає в аналізі структури категорії «прецедентні феномени» у науковій літературі; уточненні змістовної та структурної складової прецедентних феноменів в аспекті аудіовізуального перекладу шляхом встановлення специфіки явища асиметрії при аудіовізуальному перекладі прецедентних феноменів.

Методологічною основою статті є наукові положення, які розкривають концептуальні підходи щодо досліджуваної проблематики; вивчення наукової літератури, теоретичний аналіз і синтез, абстрагування, конкретизація і ідеалізація, аналогія, порівняння, класифікація, узагальнення.

Наукова новизна полягає у розкритті специфічних особливостей аудіовізуального перекладу прецедентних феноменів як основи когнітивної бази, яка зумовлює своєрідність національного характеру і впливає на мовну поведінку представників тієї чи іншої культури.

Висновки. Підсумовано основні ознаки прецедентних текстів: емоційна й пізнавальна значущість; неодноразова відновлюваність; інтерпретаційність; хронотопне маркування; семіотичний спосіб існування, які дозволили чітко розмежування прецедентних текстів; з'ясовано структуру прецедентних феноменів: прецедентний текст, прецедентна ситуація, прецедентне висловлювання і прецедентне ім'я. Розкрито зміст поняття прецедентний артефакт. Обґрунтовано використання ситуативної, експлікативної, системної та імплікативної асиметрії при аудіовізуальному перекладі. Експериментально доведено, що частотними є виявлені випадки застосування перекладачами ситуативної асиметрії, а менш частотними – імплікативної.

Ключові слова: прецедентна лексика, прецедентні феномени, аудіовізуальний переклад, асиметрія.

Larysa YAROVA,
orcid.org/0000-0001-6817-1787
Candidate of Pedagogy,
Associate Professor at the Department of Translation,
General and Applied Linguistics
Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State Pedagogical University
(Kropyvnytskyi, Ukraine) yar.larisa.kdpu@gmail.com

TRANSLATION COLOR OF VOCABULARY OF NATIONAL AND CULTURAL COLOR

The article analyzes the special features of audiovisual translation of vocabulary with national and cultural coloring, namely, precedent phenomena. The analysis allows to deepen the knowledge about translation of precedent phenomena, which is important for translation techniques study, because the knowledge of language precedents is relevant for successful intercultural communication at the modern stage of translation studies development.

The main purpose of the article is to analyze the structure of the category "precedent phenomena" in the scientific literature; to specify the content and structural component of precedent phenomena in the aspect of audiovisual translation by defining the special features of the asymmetry phenomenon in audiovisual translation of precedent phenomena.

The methodological basis of the article is scientific principles that reveal conceptual approaches to the researched issues; study of scientific literature, theoretical analysis and synthesis, abstraction, concretization and idealization, analogy, comparison, classification, generalization.

The scientific novelty is in the discovery of the specific features of audiovisual translation of precedent phenomena as the basis for the cognitive base, which determines the originality of the national character and influences the language behavior of the representatives of a certain culture.

Conclusions. The main features of precedent texts are summarized: emotional and cognitive significance; wide usage; multiple renovation; interpretativeness; chronotopic marking; semiotic way of existence, which allowed a clear demarcation of precedent texts; the structure of precedent phenomena has been researched, which contain certain characteristics of culture, familiar to the bearers of a certain culture, are often reproduced in everyday life and are subject to change with the development of a particular culture and nation: a precedent text, a precedent situation, a precedent statement, and a precedent name. The meaning of the notion of a precedent artifact is revealed. The use of situational, explicative, systemic and implicative asymmetry in audiovisual translation is substantiated. It is experimentally proved that the cases of translators' use of situational asymmetry are frequent, and the cases of implicative asymmetry are less frequent.

Key words: precedent vocabulary, precedent phenomena, audiovisual translation, asymmetry.

Постановка проблеми. Збільшення культурних, економічних, політичних, наукових контактів між різними етнокультурними країнами надає актуальність тим темам, що тісно пов'язані з дослідженням та вивченням процесів міжкультурної комунікації, оскільки словниковий запас постійно поповнюється новими виразами, неологізмами, з'являється велика кількість лексики з національно-культурним відтінком, куди відносяться й прецедентні феномени. У прецедентах закладена основа когнітивної бази, яка зумовлює своєрідність національного характеру, і, так чи інакше, впливає на мовну поведінку. Такі прецедентні феномени досліджували Ю. Н. Караулов (Караулов, 1986), Д. Б. Гудков (Гудков, 1999), В. В. Красних (Красных, 2002), І. В. Прохоров (Прохоров, 2004).

Особливого значення набуває адекватне тлумачення прецедентних феноменів у кінофільмах, оскільки їхній переклад відіграє важливу роль у відтворенні інтенції сценаристів та режисерів. Для релевантного перекладу, а саме передачі культурних цінностей, доречним вважаємо використання перекладацької асиметрії. Актуальність теми зумовлена спрямованістю дослідження на впровадження новітніх підходів до вивчення пріоритетних аспектів функціонування прецедентних феноменів та визначається необхідністю детального аналізу способів їх перекладу, оскільки саме у вітчизняному перекладознавстві це питання ще не отримало достатньо висвітлення та є важливим при вивченні перекладацьких технік.

Аналіз досліджень. У вітчизняній науковій парадигмі дослідженням прецедентних феноменів, де поєднане положення теорії мовної особистості і когнітивної лінгвістики, займалися наступні вчені: Ю. Н. Караулов (Караулов, 1986), Д. Б. Гудков (Гудков, 1999), В. В. Красних (Красных, 2002) та інші; з боку лінгвокультурології прецедентні феномени розглядали Г. Г. Слишкін (Слышкин, 2000) та інші; прецедентні феномени з позицій теорії інтертекстуальності досліджені у роботах Ю. Є. Прохорова (Прохоров, 2004), В. В. Сдобнікова (Сдобников, 2006) та інших.

Незважаючи на велику кількість робіт, присвячених вивченню прецедентних феноменів, не можна впевнено говорити про всебічне охоплення цього явища, оскільки різні трактування базових понять, виділення в якості основних і другорядних різних ознак прецедентності, вимагає комплексного підходу до його вивчення і доводить, що мовна прецедентність – явище складне й багатогранне.

Мета статті – виявлення та обґрунтування специфіки явища асиметрії при аудіовізуальному перекладі шляхом встановлення особливостей прецедентних феноменів.

Поставлена мета передбачає вирішення наступних **завдань**: систематизація наукових підходів до поняття прецедентні феномени, встановлення типів та особливостей прецедентних феноменів, тлумачення поняття та класифікація асиметрії в аудіовізуальному перекладі.

Матеріалом дослідження слугували «Deadpool – 1» та «Deadpool – 2» англійською, німецькою та українською мовами.

Виклад основного матеріалу. Розширення взаємодії культур і народів робить особливо актуальним питання про збереження культурної самобутності й культурних відмінностей. Загальновідомо, що саме мова є виразником культурної самобутності нації, це і знаряддя створення, розвитку, збереження (у вигляді текстів) культури, і її частина. Саме ця ідея призвела до виникнення лінгвокультурології, головною метою якої є дослідження способів, якими мова втілює, зберігає і транслює культуру.

Останнім часом спостерігається підвищений інтерес сучасних вчених і дослідників до феноменів, які визначаються в науковій літературі як «прецедентні», оскільки входять в колективні фонові знання лінгвокультурної спільноти і є істотними елементами культурної грамотності мовної особистості, допомагаючи зрозуміти особливості використання мови, додаткові змістовні навантаження, політичні, культурні тощо. Знання мовних прецедентів відіграє важливу роль для успішної міжкультурної комунікації.

Уперше термін «прецедентний текст» був ужитий Ю. Н. Карауловим, який розглядав питання прецедентних текстів в рамках теорії мовної особистості, пояснюючи їх уживання комунікативно-діяльними потребами особистості (Караулов, 1986: 119).

Прецедентним текстам властиві наступні основні ознаки: *хрестоматійність* (знайомство мовної особистості з прецедентними текстами відбувається в процесі навчання, подальшої соціалізації, наприклад, тексти «*Тарас Бульба*», «*Заповіт*» – відомі кожному українцю зі шкільних років, так само як для американців – «*To Kill a Mockingbird*», «*Island of the Blue Dolphins*», чи для німців – «*Faust. Eine Tragödie*») та *інтерпретаційність*. Дослідником підкреслюється, що знання прецедентних текстів вважається показником приналежності до даної епохи та її культури, водночас, зазначається і тимчасова нестабільність прецедентних текстів.

У контексті дослідження встановлено, що прецедентним текстам притаманний семіотичний спосіб існування, при якому «звернення до оригінального тексту дається натяком, відсиланням, ознакою, і тим самим в процесі комунікації включається або весь текст, або окремі фрагменти, які співвідносяться з ситуацією спілкування або життєвою подією; у такому випадку весь текст, або значний його фрагмент, виступають як цілісна одиниця позначення» (Караулов, 1986: 123). Наприклад: «*To be or not to be*» походження цього вислову і закладений у ньому сенс відомі кожному школяреві-носію англійської культури, або рядки: «*Ich weiß nicht, was soll es bedeuten.*» не потребують згадки ані автора, ані назви поезії, адже кожному німцю відомо, про що йде мова. Отже, не обов'язково називати повну назву, автора, або головних героїв, достатньо однієї фрази або слова для розуміння того, про який саме прецедентний текст йде мова, або інтенції певної фрази, а головне, не має значення у якій культурі вжито той чи інший прецедентний феномен.

Як засвідчує аналіз наукової літератури, до основних ознак прецедентних текстів, окрім зазначених вище, дослідники відносять наступні: емоційна й пізнавальна значущість; хронотопне маркування (прецедентні тексти належать певній епосі і культурі); семіотичний спосіб існування, які дозволяють досить чітко розмежовувати прецедентні тексти від інших (Караулов, 1986: 123).

Варто відзначити, що не лише текстам притаманний прецедентний характер. Відповідно до теорії прецедентності, існує цілий ряд мовних феноменів, що володіють прецедентним харак-

тером, а саме: гурти, відомі всім представникам національно-лінгвокультурної спільноти, наприклад: *гурт «Океан Ельзи»* – для української, «*Rammstein*» – німецької, «*Linkin Park*» – американської культури; власні назви, які актуальні в когнітивному (пізнавальному і емоційному) плані, наприклад: для українців прецедентне ім'я *Сталін* – уявлення тиранії, а *Богдан Хмельницький* чи *Сагайдачний* – уявлення мужності та відваги; звернення (апеляція), до яких постійно звертаються у промовах представники тієї чи іншої національно-лінгвокультурної спільноти, наприклад: фразу з промови Мартіна Лютера Кінга «*I have a dream*» неодноразово згадують і політики, і виконавці пісень, і пересічні носії культури (Воркачев, 1996: 150).

Дослідники (Д. Б. Гудков, В. В. Красних) до прецедентних феноменів відносять прецедентний текст, прецедентну ситуацію, прецедентне висловлювання і прецедентне ім'я. Отже, прецедентні феномени – це специфічне вираження певної культури у текстах, іменах, ситуаціях, висловлюваннях. Коротко зупинимось на характеристиці кожного з них.

Знання *прецедентних текстів* є показником приналежності мовної особистості до даної епохи, культури, виявляють «глибинні властивості мовної особистості, зумовлені або домінуючими цілями, мотивами, установками, або ситуаційною інтенціональністю» (Сорокин, 1998: 21), володіють ціннісною значущістю для певної культурної групи» (Слышкин, 2004: 25). Важливим елементом структури концепту прецедентного тексту є внутрішньотекстові (назви, імена персонажів) і позатекстові (час і ситуація створення тексту) аспекти прецедентності.

У сучасній лінгвокультурологічній парадигмі *прецедентне висловлювання* тлумачиться як продукт мовленнєвої діяльності; закінчена і самодостатня одиниця, яка може бути чи не бути предикативною; складний знак, сума значень компонентів якого не дорівнює його змісту, проте має певне культурне забарвлення (Черневская, 2009: 176).

Прецедентні імена, як правило, пов'язані або з широко відомим текстом, який належить до числа прецедентних, або з ситуацією, яка є добре відомою носіям мови і виступає як прецедентна, тобто, це ім'я-символ, що вказує на деяку еталонну сукупність певних якостей (Сорокин, 1998: 24).

На відміну від прецедентних імен, висловлювань і текстів, *прецедентна ситуація* відноситься до екстралінгвістичних, власне когнітивних феноменів, є одним з ядерних елементів когнітивної бази. Це певна «еталонна» ситуація, актуальна

в когнітивному плані і пов'язана з деякими конотаціями (Красных, 2002: 60), наприклад, The September 11 – теракт, який відбувся 11 вересня у США; Майдан – це масова акція, що відбулась в Україні, Mauerfall – падіння Берлінської стіни тощо.

Наголосимо, що для нашого дослідження важливу роль відіграють також *артефакти*, що мають певну культурну забарвленість, часто використовуються в мовленні і містять в собі асоціативний ефект, який привертає увагу перекладачів.

Як наслідок, будь-які імена, висловлювання, тексти, предмети побуту, їжа, одяг, телепередачі, серіали, музика тощо, можуть виступати прецедентними феноменами, якщо за ними закріплений певний конотативний сенс, вони притаманні певній культурі, їх неодноразово вживають у мовленні представники цієї культури, а також здатні розвиватися так само швидко, як сьогодні розвивається суспільство, наука, культура тощо, оскільки величезна потреба сучасного глобалізованого світу – це обмін інформацією (фактичною, культурною, світоглядною тощо), де кіноіндустрії належить чи не першочергове значення.

Потенціал кінематографа, у будь-якому його прояві, сьогодні величезний як ніколи, нові сучасні технології відкрили йому нові можливості: тотальна «комп'ютеризація». Усе це, звичайно, надає популярності аудіовізуальному перекладу, який вважається своєрідним створенням власного тексту на основі поданого сценарію, що має відповідати інтенції сценаристів і бути зрозумілим для глядачів тієї культури, чією мовою здійснюється переклад.

Аудіовізуальний переклад є особливим видом перекладацької діяльності, оскільки його не можна віднести ані до усного, ані до письмового перекладу, але в той же час, він знаходиться між цими двома рівнями перекладу, об'єктом якого виступає кінотекст, який має важливі ознаки, що відрізняють його від художнього тексту. Кінотексту властива багатоканальна інформативність: з одного боку, глядач сприймає інформацію за допомогою зорового і слухового методу, з іншого, він сприймає різні типи інформації (змістовно-фактуальну, змістовно-концептуальну, змістовно-підтекстну). Таким чином, перекладач, працюючи над кінотекстом у процесі аудіовізуального перекладу, займається чимось абсолютно відмінним від семантичного перекодування тексту оригіналу, обмеженого лише рамками мови. При аудіовізуальному перекладі перекладачеві необхідно мати знання в багатьох галузях лінгвістики, адже інформація надходить по паралельних каналах сприйняття.

Погоджуємось з думкою А. В. Козуляєва про те, що «аудіовізуальний переказ не є кіноперекладом, і він вимагає від перекладача поєднання навичок, умінь і теоретичних основ декількох наукових дисциплін та професій» (Козуляєв, 2013: 54), оскільки при перекладі фільм входить до іншої культурної та історичної сфери, змінюється адресат, для якого був створений художній фільм. Адаптування перекладу до іншої культури призводить до асиметрії перекладу, яка може бути як помилковою, так і мати позитивні наслідки для розуміння перекладу іншою культурою.

Отже, явище асиметрії розглядається як повне порушення і відсутність усіх відомих елементів симетрії; у рамках лінгвістики асиметрія мовного знака – це порушення співвідношень плану вираження і плану змісту, у перекладі асиметричність мов виражається в необхідності висловити та донести один і той же самий задум за допомогою різних слів, коли відбувається транспортування не просто слів, а найголовніше – сенсу, з однієї культури в іншу задля того, щоб гармонізувати та створити адекватний переклад. Саме для такого перекладу не можна обмежитись лише знаннями мови, тому важливо знати культуру, традиції, розумітись в прецедентних феноменах та способах їхнього відтворення.

У нашій роботі зосередимо увагу на трьох типах перекладацької асиметрії: системній, ситуативній та експлікативній (Некряч, 2006).

Системна асиметрія пов'язана із неспівпадінням мовних систем, зустрічається в будь-якому перекладі, незалежно від жанру й стилю, переважно на граматичному рівні. Системна асиметрія використовується рідше при перекладі саме імен, проте також має право на існування:

Ситуативна асиметрія передбачає розбіжність між оригіналом і перекладом, зумовлена конкретною текстуальною ситуацією.

Експлікативна асиметрія – стислі внутрішньотекстові коментарі й пояснення, що допускаються у тексті для повного розуміння авторської інтенції.

Найяскравіше прецедентна асиметрія проявляється в таких випадках: заміна аналогом, експлікація – у вигляді додавання коментарю та імплікація – використання одного прецедентного феномена замість великої частини тексту. Проте вважаємо доцільним розширити цю класифікацію і додати ще один тип асиметрії – *імплікативну асиметрію*, що проявляється у згортанні певних коментарів через потребу вкласти в певні часові рамки, також потребу у синхронізації з акторами, і через неспівпадіння в кількісному вираженні слів

У контексті дослідження нами було використано 284 випадки асиметрій при перекладі прецедентних феноменів, з яких: ситуативна асиметрія – 113 (39% від загальної кількості), експлікативна – 91 (32% від загальної кількості), імплікативна – 80 (28% від загальної кількості).

Пропонуємо детальне обґрунтування отриманих даних. Беручи до уваги той факт, що «Deadpool» – це комедія, тому в епізодах, де з'являлись прецедентні імена, перекладачеві доводилось повністю замінювати їх для досягнення гумористичного ефекту або для більш зрозумілої адаптації, тобто вдаватись до ситуативної асиметрії, наприклад:

«I like a challenge.»

«Такий фрукт мені подобається.»

«Ich mag Herausforderungen.»

У цьому прикладі ситуативна асиметрія проявляється у зміні прецедентного висловлювання, точніше кажучи, в оригіналі цієї прецедентності немає, а в мові перекладу вона з'являється. У нашому випадку «такий фрукт» – це частина фрази: «Він ще той фрукт», проте навіть декількох слів достатньо, щоб зрозуміти, що автор мав на увазі. У німецькій мові в цих випадках асиметрія не застосовується.

Отже, ситуативна асиметрія у перекладі прецедентних феноменів є досить вдалим засобом адаптувати іншомовний кінофільм до іншої культури, оскільки використання прецедентних текстів, ситуацій, імен, навіть коли вони відсутні в мові оригіналу є виправданим та таким, що заслуговує на позитивну оцінку. Проте, користуючись таким прийомом, варто добре знатись на прецедентних феноменах обох культур, аби не спричинити політичних або культурних непорозумінь. Установлено 144 випадки (34% від загальної кількості) використання перекладачами випадків ситуативної асиметрії при перекладі прецедентних феноменів, з них найчастіше використовувалась при перекладі прецедентних висловлювань – 47 разів, прецедентних імен – 35 разів, прецедентних артефактів – 24, прецедентні текстів – 4, прецедентних ситуацій – 3, що зумовлено частотністю їхнього використання у повсякденному житті.

Перейдемо до розгляду експлікативної асиметрії у перекладі прецедентних феноменів, яка використовується перекладачами для покращення адаптації та сприйняття ситуації, коли вони уживаються навмисно, наприклад: *«Cause you look like Freddy Krueger face.»*

«Du siehst aus, als hätte Freddy Krueger eine Karte von Utah gefickt.»

«Tu, наче, байстрюк Фреді Крюгера та Фантомаса.»

Додавання перекладачем прецедентного імені, а також розмовного «байстрюк», підсилює відразливе ставлення до спотвореної зовнішності героя.

Цікавою є експлікативна асиметрія в такому прикладі:

«All these elderly white men on the walls...»

«Here gibt es so viel Bilder von verrückten Menschen.»

«Іскрізьнастінах якісь портрети збоченців, тут що, якийсь політик мешкає? Пішонка чи як його?»

Перекладач використав прецедентну ситуацію, типову для українського глядача, в епізоді мандрів головного героя приміщенням, оздобленого золотом, коштовним камінням, яке асоціюється з будинком політиків України часів помаранчевої революції, тому цей перекладацький прийом дійсно був доречним. Німецький переклад – майже без змін.

Отже, було проаналізовано 91 випадок (32% від загальної кількості) використання експлікативної асиметрії, а саме: прецедентні висловлювання використовувались найчастіше – 47 випадків, прецедентні імена – 20 випадків, прецедентні ситуації – 14, тексти – 6, артефакти – 4.

Розглянемо приклади використання імплікативної асиметрії у перекладі прецедентних феноменів на прикладі перекладу імен, коли в оригіналі подано розгорнутий варіант, а до глядача доносять слово або словосполучення, що не лише не спотворює змісту, а навпаки, додає розуміння українському глядачеві, а саме:

«I raided my stash of wisdom tooth Percocet.»

«Я вже закинувся Демідрольчиком.»

У наведеному прикладі ми можемо спостерігати, як розгорнута фраза була замінена одним словом, а саме прецедентним феноменом. За сюжетом головний герой прийняв ліки, які мали заспокоїти його біль, подіявши при цьому на психіку.

У наступному прикладі автор імплікує цілу фразу в одне прецедентне ім'я: *«There's gotta be some way to die. I just need to die harder.»*

«Я ж маю якість смерті. Чому я такий Котигорошко?»

Цей приклад імплікації, на нашу думку, є вдалим, оскільки проходження головним героєм усіх кіл пекла, а він ніяк не вмирає, дійсно схоже з персонажем міцного Котигорошка, близького українському глядачу.

Отже, прецедентна імплікативна асиметрія вживається також дуже часто, при цьому в мові оригіналу подається розгорнутий варіант, а в мові перекладу його скорочують до слова або словосполучення. Це зумовлено тим, що в мові перекладу існують аналоги, які повністю замінюють описові характеристики, що мови оригіналу. Нами

зафіксовано, що імплікативна асиметрія при перекладі прецедентних феноменів використовувалась 80 разів (28% від загальної кількості), водночас найчастіше під час імплікативної асиметрії використано переклад прецедентних імен – 36 випадків, артефактів – 20 випадків, висловлювань – 15, ситуацій – 8, текстів – 2.

Як висновок, усього було використано 284 випадки асиметрій під час перекладу прецедентних феноменів. З яких: ситуативна асиметрія – 113 (40% від загальної кількості), експлікативна – 91 (32% від загальної кількості), імплікативна – 80 (28% від загальної кількості), отже, найчастіше використовувалась ситуативна асиметрія, а найменше – імплікативна.

Висновки. На підставі отриманих даних можемо стверджувати, що адекватне тлумачення прецедентних феноменів у кінофільмах, їхній аудіовізуальний переклад відіграє важливу роль у передачі культурних цінностей. Виявлення та обґрунтування специфіки явища асиметрії при аудіовізуальному перекладі шляхом встановлення особливостей прецедентних феноменів дозволило систематизувати наукові підходи до поняття прецедентні феномени, встановити типи (*прецедентні імена, тексти, висловлювання, ситуації, артефакти*) та особливості прецедентних феноменів (*значущість в емоційному й пізнавальному аспекті; повторюваність; інтерпретаційність; хронотопне маркування*), розтлумачити поняття та класифікацію асиметрії (*ситуативна, системна, експлікативна, імплікативна*) в аудіовізуальному перекладі комедійних фільмів. Прецедентні висловлювання використовувались найчастіше, а найменше – артефакти, що зумовлено тим, що вони не потребують розгорнутого

роз'яснення, оскільки вони відомі носіям культури, для яких зроблено переклад.

Менша кількість випадків використання імплікативної асиметрії зумовлена тим, що в багатьох випадках для перекладу можна віднайти відповідні аналоги. Проте, в тих випадках, коли велику кількість інформації, яка за описом схожа на конкретний прецедентний феномен в мові перекладу, можна було замінювати і вдаватись до такого типу асиметрії.

Виявлено, що найчастіше під час імплікативної асиметрії використовується переклад прецедентних імен, а найменше текстів. Ми пояснюємо це тим, що перекладач замінював описи персонажів конкретним прецедентним ім'ям, яке має такі ж зовнішні риси, чи містили опис манери поведінки, чи особливості характеру. Це змінило сам текст перекладу, проте не завадило розумінню.

Наявність великої кількості експериментального матеріалу засвідчує частотність застосування перекладачами ситуативної асиметрії, меншу частотність – імплікативної, що зумовлено тим, що будь-який прецедентний феномен мови оригіналу має аналог, який за своїми особливостями та характеристиками подібний до оригіналу, і у вдалому використанні якої й полягає перекладацький колорит. А в тих випадках, коли це неможливо зробити, перекладач вдається до інших видів асиметрії, а оскільки імплікативна асиметрія є не повністю дослідженим явищем, тому її дослідження потребує подальших наукових розвідок не лише в аудіовізуальному перекладі, а й в інших його видах.

Отримані результати можуть бути використані в навчальному процесі вищих навчальних закладах у викладанні курсів з перекладознавства, а також безпосередньо перекладачам-практикам.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Воркачев В.С. Лингвокультурология, языковая личность, концепт: становление антропоцентрической парадигмы в языкознании. *Филологические науки*. 2001. No 1. С. 64-72.
2. Гудков Д.Б. Прецедентное имя и проблемы прецедентности. Москва: МГУ, 1999. 152 с.
3. Гудков Д.Б. Теория и практика межкультурной коммуникации. Москва: Гнозис, 2003. 288 с.
4. Иванова Е.Б. Художественный видеофильм как текст и его категории. Волгоград: Перемена, 2000. 26 с.
5. Караулов Ю.Н. Роль прецедентных текстов в структуре и функционирование языковой личности. *Научные традиции и новые направления в преподавании русского языка и литературы*: доклады советской делегации на VI Конгрессе Международной ассоциации преподавателей русского языка и литературы (МАПРЯЛ) (Будапешт, 11-16 авг. 1986 г.). Москва: Русский язык, 1986. С. 105-126.
6. Козуляев А.В. Аудиовизуальный полисемантический перевод как особая форма переводческой деятельности. Обучение данному виду перевода. URL: <http://www.russiantranslators.ru/about/editorial/audiovizualnyperedov>.
7. Красных В.В. Виртуальная реальность или реальная виртуальность? (Человек. Сознание. Коммуникация). Москва: Диалог-МГУ, 1998. 352 с.
8. Красных В.В. Этнопсихоллингвистика и лингвокультурология. Москва: МГУ, 2002. 284 с.
9. Некряч Т.Е. Види асиметрії при перекладі драматичного діалогу. *Проблеми семантики, прагматики та когнітивної лінгвістики*. 2006. No 9. С. 191-196.
10. Прохоров Ю.Е. Действительность. Текст. Дискурс.: учебное пособие. Москва: Флинта: Наука, 2004. 224 с.
11. Сдобников В.В., Петрова О.В. Теория перевода. Лингвистика и межкультурная коммуникация. Москва: Восток-Запад, 2006. 448 с.

12. Слышкин Г.Г. От текста к символу: лингво-культурные концепты прецедентных текстов в сознании и дискурсе. Москва: Academia, 2000. 128 с.
13. Слышкин Г.Г., Ефремова, М.А. Кинотекст (опыт лингвокультурологического анализа) Москва: Водолей Publishers, 2004. 153 с.
14. Сорокин Ю.А., Михалева И.М. Прецедентность и смысловая структура художественного текста: сб. науч. тр. Харьков, 1989. С. 113-115.
15. Сорокин Ю. А., Гудков Д.Б., Красных В.В., Вольская Н.П. Феномен прецедентности и прецедентные феномены. *Язык, сознание, коммуникация*. 1998. No 4. С. 5-33.
16. Чернявская В.Е. Лингвистика текста: Поликодовость, интертекстуальность, интердискурсивность: учебное пособие. Москва: ЛИБРОКОМ, 2009. 248 с.

REFERENCES

1. Vorkachev V.S. Lingvokulturologiia, yazykovaia lichnost, kontsept : stanovleniie antropocentricheskoii paradigmy v yazykoznanii [Linguoculturology, Language Personality, Concept: Formation of Anthropocentric Paradigm in Linguistics]. *Filologicheskie nauki*, 2001, Nr 1, pp. 64-72 [in Russian].
2. Gudkov D.B. Pretsedentnoe imya i problemy pretsedentnosti [Case name and problems of case law.]. Moscow: MGU, 1999. 152 p. [in Russian].
3. Gudkov D.B. Teoriya i praktika mezhkulturnoy kommunikatsii [Theory and Practice of Intercultural Communication]. Moscow: Gnozis, 2003. 288 p. [in Russian].
4. Ivanova E.B. Hudozhestvennyi videofilm kak tekst i ego kategorii [Feature film as text and its categories]. Volgograd: Peremena, 2000. 26 p. [in Russian].
5. Karaulov Yu.N. Rol pretsedentnykh tekstov v strukture i funktsionirovanii yazykovoy lichnosti [The role of precedent texts in the structure and functioning of a linguistic personality]. *Nauchnye traditsii i novye napravleniya v prepodavanii russkogo yazyka i literatury: doklady sovetskoy delegatsii na VI Kongresse Mezhdunarodnoy assotsiatsii prepodavateley russkogo yazyka i literatury (MAPRYaL) (Budapesht, 11-16 avg. 1986 g.)*. Moscow: Russkiy yazyk, 1986. pp. 105-126 [in Russian].
6. Kozulyaev A.V. Audiovizualnyi polysemanticheskii perevod kak osobaya forma perevodcheskoii deyatelnosti. Obucheniya dannomu vidu perevoda [Audiovisual polysemantic translation as a separate branch of translation practice. Peculiarities of teaching this type of translation]. URL: <http://www.russiantranslators.ru/about/editorial/audiovizualnyyperevod>.
7. Krasnykh V.V. Virtualnaya realnost ili realnaya virtualnost? (Chelovek. Soznanie. Kommunikatsiya) [Virtual reality or real virtuality? (Human. Consciousness. Communication)]. Moscow: Dialog-MGU, 1998. 352 p. [in Russian].
8. Krasnykh V.V. Etnopsikholingvistika i lingvokulturologiia [Ethnopsycholinguistics and Linguoculturology]. Moscow: MGU, 2002. 284 p. [in Russian].
9. Nekriach T.Ie. Vydy asymetrii pry perekladi dramatychnoho dialohu [Types of asymmetry in the translation of dramatic dialogue]. *Problemy semantiki, prahmatiki ta kohnitivnoi linhvistyky*, 2006, Nr 9, pp. 191-196 [in Russian].
10. Prohorov Yu.E. Deystvitelnost. Tekst. Diskurs. [Reality. Text. Discourse.]: uchebnoe posobie. Moscow: Flinta: Nauka, 2004. 224 p. [in Russian].
11. Sdobnikov V.V., Petrova O.V. Teoriya perevoda. Lingvistika i mezhkulturnaya kommunikatsiya [Translation theory. Linguistics and intercultural communication]. Moscow : Vostok-Zapad, 2006. 448 p. [in Russian].
12. Slyishkin G.G. Ot teksta k simvolu: lingvokulturnye kontseptyi pretsedentnykh tekstov v soznanii i diskurse [From text to symbol: linguocultural conceptions of precedent texts in conscious and discourse]. Moscow: Academia, 2000. 128 p. [in Russian].
13. Slyishkin G.G., Efremova, M.A. Kinotekst (opyit lingvokulturologicheskogo analiza) [Kinotext (experience of linguocultural analysis)]. Moscow: Vodoley Publishers, 2004. 153 p. [in Russian].
14. Sorokin Yu.A., Mihaleva I.M. Pretsedentnost i smyslovaya struktura hudozhestvennogo teksta [Precedence and semantic structure of an artistic text]: sb. nauch. tr. Harkov, 1989. pp. 113-115 [in Russian].
15. Sorokin Yu. A., Gudkov D.B., Krasnykh V.V., Volskaya N.P. Fenomen pretsedentnosti i pretsedentnye fenomeny [The phenomenon of precedence and precedent phenomena]. *Yazyk, soznanie, kommunikatsiya*, 1998, Nr 4, pp. 5-33 [in Russian].
16. Chernyavskaya V.E. Lingvistika teksta. Polikodovost. Intertekstualnost. Interdiskursivnost [Text linguistics. Polycode. Intertextuality. Interdiscursivity]: uchebnoe posobie. Moscow: LIBROKOM, 2009. 248 p. [in Russian].